

Nr 327.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anvisande av medel för utförande av vissa undersökningsarbeten å Malmöhus slott; given Stockholms slott den 14 mars 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att, för utförande i enlighet med vad i berörda protokoll angivits av vissa undersökningsarbeten å Malmöhus slott, å tilläggsstat för år 1919 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, av kronor 16,000.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14
mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anförde följande:

Jag har härefter att anmäla en av byggnadsstyrelsen och riksentikvarien gemensamt gjord, den 7 innevarande mars månad inkommen framställning om beredande av medel för verkställande av vissa undersökningsarbeten vid Malmöhus slott. I berörda skrivelse, med vilken överlämnats dels en år 1905 i ämnet verkställd utredning, dels ock av byggnadsstyrelsen upprättat kostnadsförslag jämte ritningar till reparations- och undersökningsarbeten å slottet, har anförts följande:

Byggnadssty-
relsen och
riksanti-
kvarien.

»Genom nådigt brev den 10 december 1915 hava de så kallade historiska byggnaderna inom Malmöhus slottsområde blivit ställda under dåvarande överintendentensämbetets vård. Malmöhus slott utgör ett vik-

tigt och värdefullt historiskt monument, vars värdiga iståndsättande måste vara en bjudande plikt för staten. Byggnaderna befinna sig emellertid sedan en längre tid tillbaka i ett mycket otillfredsställande och degraderat tillstånd. Byggnadernas användning för fångvårdsändamål under en lång följd av år har försatt dem i ett allt annat än tilltalande skick. Eldsvådor och hänsynslösa ändringsarbeten i äldre tid hava även bidragit att vanställa den åldriga slottsbyggnaden och de till densamma hörande fästningsverken. Sedan slottsbyggnaden blivit utrymd av fångvården, bör densamma underkastas en sådan restaurering och i framtiden erhålla en sådan praktisk användning som ett i kulturhistoriskt avseende så värdefullt byggnadsminne kräver. Byggnadsstyrelsen har emellertid icke ansett, att de senast gångna åren varit rätta tidpunkten för utförande av ett dylikt restaureringsarbete, vilket måste komma att draga ganska avsevärda kostnader. Emellertid är byggnadens tillstånd numera sådant, att byggnadsstyrelsen icke längre anser sig kunna stå till svars för densamma utan att vidtaga omfattande reparationsarbeten. Slottets murar äro genomdragna av sprickor, putsen är på stora stycken av fasaderna avfallen, taken äro ganska bristfälliga, fönster och dörrar mångenstädes synnerligen förfallna. Alldeles särskilt dåligt är murverket i de så kallade gevärgallerierna mellan slottets NÖ hörn och den NÖ rundeln, där stora partier av tegelmurarna med det allra snaraste måste ommuras. Slottet gör över huvud taget för närvarande ett sådant intryck av förfall, att det icke är staten värdigt att låta detta tillstånd längre fortfara.

Behovet av en grundlig reparation av Malmöhus slott har också sedan lång tid tillbaka varit erkänt. Sålunda har kungl. fångvårdsstyrelsen enligt nådigt beslut den 29 januari 1904 låtit utföra en utredning rörande konservering av Malmöhus slotts historiska delar. Denna utredning, som framlades år 1905 av hovintendenten G. Lindgren och stadsarkitekterna K. Salin och S. Sörensen bifogas i avskrift. Densamma omfattar en undersökning rörande omfattningen och beskaffenheten av de arbeten, som vore erforderliga för Malmöhus slotts bevarande från förfall, samt angående kostnaden för utförande av dessa arbeten. Utredningen åtföljdes av ritningar med flera bilagor. Kostnaderna för de erforderliga konserveringsarbetena beräknades då, 1905, till 86,000 kronor. Förslagsställarne påpekade uttryckligen, att alla de av dem föreslagna åtgärderna endast avsåge slottets bevarande från förfall, men alldeles icke omfattade åtgärder för slottets restaurering eller historiskt riktiga behandling. Därom yttras i utredningen i fråga: 'En verklig restaurering av byggnaden skulle otvivelaktigt vara av

mycket stort intresse och göra densamma användbar till vida högre uppgifter, än den nu har att fylla såsom verkstadslokal och kyrka för cellfängelset. Men dels torde åtgärder i sådant syfte icke kunna vidtagas, förrän frågan om fängelsets indragning blivit avgjord, dels fordra de helt andra och vida mera genomgripande åtgärder än de av oss föreslagna samt betinga en däremot svarande högre kostnad. Vi hava därför nu inskränkt oss till att föreslå åtgärder, som icke gå i vägen för slottets framtida återställande eller på något sätt föregripa dess restaurering och användning på ett mot dess vördnadsvärda ålder, byggnadshistoriska och arkeologiska intresse samt historiska minnen bättre svarande sätt.'

Samma synpunkt har byggnadsstyrelsen också ansett sig böra lägga på de arbeten, som nu närmast oundgängligen måste utföras för byggnadernas bestånd. De yttre förutsättningarna för en verklig restaurering hava emellertid kommit i ett annat läge, sedan slottsbyggnaden utrymmts av fängvården. Byggnadsstyrelsen har därför ansett det riktigast att med avseende på behandlingen av Malmöhus slott följande åtgärder vidtagas: 1) utredning göres rörande det lämpligaste sättet att försätta Malmöhus slott i ett fullt värdigt skick; 2) i samband med de i denna utredning erforderliga undersökningsarbetena utföras de för byggnadens bestånd oundgängligen nödvändiga reparationsåtgärderna, varvid hänsyn togs till att icke föregripa den blivande restaureringen; 3) slutligen utredes frågan om det restaurerade slottets lämpliga och värdiga framtida användning. Det bästa medlet att tillförsäkra en historisk byggnad erforderlig vård och förekomma dess förfall är nämligen utan tvivel att giva densamma en lämplig praktisk användning.

En nödvändig förutsättning för uppgörande av ett gott restaureringsförslag är emellertid, att slottets byggnadshistoria i möjligaste mån klarlägges och att kännedom vinnes om alla ännu bestående äldre byggnadsrester och dessas tillstånd. Undersökningar i sådant avseende hava tidigare utförts bland annat av den danske arkitekten Mathiesen, vars uppmättningsarbeten och undersökningsberättelse numera ägas av Nationalmuseet i Köpenhamn, som välvilligt ställt desamma till förfogande för kopiering. Dessa undersökningar hava kompletterats av hovintendenten Lindgren, vilken såsom bilaga till den ovannämnda utredningen av år 1905 till kungl. fängvårdsstyrelsen framlagt vissa byggnadshistoriska studier över slottet. Dock hava dessa undersökningar försvårats därigenom, att samtliga fasader äro putsade. Dessutom har byggnadens dåvarande användning såsom fängelse begränsat

möjligheterna till undersökningar i byggnadens inre samt till grävningar i tillräckligt stor skala. De gjorda undersökningarna måste sålunda i många viktiga avseenden kompletteras, varvid det är av särskild vikt, att slottets fasader bliva befriade från sin nuvarande, sena putsbetäckning.

Enligt byggnadsstyrelsens uppdrag har arkitekten K. A. Berlin i Malmö inkommit med förslag till de reparationsåtgärder, som kunna anses oundgängliga samt lämpliga att utföra i samband med de förut-satta byggnadshistoriska undersökningsarbetena. På grundval härav har byggnadsstyrelsen upprättat bilagda med kostnadsuppgifter försedda förslag jämte ritningar till reparations- och undersökningsarbeten, vilka böra utföras snarast möjligt.

Riksantikvarien, som beretts tillfälle att taga del av byggnadsstyrelsens förberedande undersökningar, har efter att hava inhämtat yttrande i ärendet från docenten Otto Rydbeck i Lund, ansett sig böra ansluta sig till här ovan under 1—3 avgivna riktlinjer för behandlingen av Malmöhus slott.

Efter gemensam överläggning hava byggnadsstyrelsen och riksantikvarien sålunda enats om att i underdånighet hemställa, att det täcktes Eders Kungl. Maj:t i nåder anbefalla byggnadsstyrelsen och riksantikvarien att gemensamt verkställa utredning angående dels Malmöhus slotts byggnadshistoria, dels ock slottets lämpliga och värdiga framtida användning samt att med ledning därav upprätta och till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förslag till slottsbyggnadernas värdiga restaurering, samt slutligen att Eders Kungl. Maj:t täcktes anbefalla byggnadsstyrelsen att i samråd med riksantikvarien i huvudsaklig överensstämmelse med här bilagda förslag låta utföra de reparationsarbeten å Malmöhus slotts historiska byggnader, som äro oundgängligen nödvändiga för dessa byggnaders bestånd.

De för dessa arbetens utförande erforderliga kostnaderna hava såsom av bilagda kostnadsförslag framgår beräknats till 50,000 kronor. Det vore av synnerlig vikt, om arbetena i fråga kunde utföras redan under sommaren 1919, varför byggnadsstyrelsen och riksantikvarien i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville av innevarande års riksdag äska ett anslag på extra stat av 50,000 kronor med rätt att tagas i anspråk redan under år 1919.

Skulle Eders Kungl. Maj:t icke finna skäl att redan i år bereda anslag till hela det ifrågasatta arbetet, få vi i underdånighet anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville bereda medel åtminstone till utförande av de ovan omnämnda nödvändiga undersökningsarbetena, för vilkas full-

följande putsavknackning och grävningar äro nödvändiga. Dessa undersökningsarbeten kunna beräknas draga följande kostnader:

Avknackning av puts	kronor	6,930: —
Grävning	»	1,500: —
Ställningar m. m.	»	2,000: —
Olycksfallsförsäkring	»	500: —
Arvoden åt arkitekt och arkeolog, oförutsedda utgifter m. m.	»	5,070: —
	Summa kronor	16,000: —

vilken summa torde böra ställas till byggnadsstyrelsens förfogande».

Departements-
chefen.

Då nu återgivna skrivelse inkommit till finansdepartementet så sent som den 7 innevarande mars och tiden icke medgivit den mera ingående prövning av ärendet, som varit önskelig före dess framläggande för riksdagen, har jag tvekat att förelägga detsamma den nu samlade riksdagen. Vad byggnadsstyrelsen och riksantikvarien anfört talar emellertid för att undersökningsarbeten, så snart ske kan, företagas i syfte att utröna, vilka åtgärder som böra vidtagas för slottets återställande i värdigt och användbart skick. Jag har därför icke velat motsätta mig det framställda förslaget om dylika arbetens utförande redan innevarande år och tillstyrker jag, att arbetena bedrivs i enlighet med det av byggnadsstyrelsen och riksantikvarien sist i skrivelsen framlagda begränsade förslaget. Det torde nämligen vara lämpligt att, innan man bestämmer sig för att verkställa ytterligare arbeten, utöver de sålunda föreslagna, byggnadsstyrelsen och riksantikvarien för Kungl. Maj:ts prövning framlägga de helt säkert icke oviktiga resultat, vartill det nu ifrågasatta undersökningsarbetet kommer att leda.

Chefen för justitiedepartementet har upplyst, att han ämnar hemställa om åtgärders vidtagande därhän, att de gamla fängelsebyggnaderna å Slottsholmen i Malmö — däri slottet inbegripet — måtte under de närmaste åren åter komma att stå till fängvårdens disposition för upprättande därstädes av en provisorisk straffanstalt. Enligt vad jag inhämtat vid samråd i ärendet med chefen för fängvårdsstyrelsen skulle likväl själva slottsbyggnaden därvid icke komma till sådan användning, att hinder skulle komma att läggas för verkställande av undersökningar av den art, varom här är fråga.

Till vad i skrivelsen i övrigt hemställts torde jag få återkomma, sedan riksdagen fattat beslut i ärendet.

Tillgångar för bestridande av erforderligt anslag, vilket icke kunnat beräknas i propositionen om tilläggsstat för år 1919, torde kunna å budgeten beredas.

På grund av vad sålunda av mig anförts, får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, för utförande i enlighet med vad här ovan angivits av vissa undersökningsarbeten å Malmöhus slott, å *tilläggsstat* för år 1919 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, av..... kronor 16,000.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen bifalla, och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Birger Looström.